

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
uremissvar@regeringskansliet.se

Remiss. Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande (SOU 2019:69)

Diarienummer: U2020/00129/GV

Region Skåne har på remiss från Utbildningsdepartementet erhållit ovanstående slutbetänkande av Valideringsdelegationen.

Slutbetänkandet i korthet

Valideringsdelegationen 2015–2019 har haft regeringens uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på nationell och regional nivå (dir. 2015:120).

Uppdraget har bland annat inneburit att verka för att en samsyn om valideringens innebörd och funktion etableras inom utbildningsväsendet och arbetslivet. Uppdraget har också handlat om att identifiera behov av utvecklingsinsatser och komma med förslag hur valideringsarbetet kan stärkas. Under 2018 fick delegationen ett utökat uppdrag, vilket innebar att föreslå en övergripande definition av validering med utgångspunkt i EU:s rekommendation om validering. Valideringsdelegationen skulle också analysera och ta ställning till hur den nationella referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (SeQF) kan stärka samspelet mellan validering och utbildning (dir 2018:101).

I slutbetänkandet Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande (SOU 2019:69) lämnar delegationen förslag till åtgärder för ett

sammanhållet, nationellt och permanent system för validering så att fler personer ska kunna få sitt kunnande kartlagt, bedömt och erkänt.

I Valideringsdelegationens delbetänkande, En nationell strategi för validering (SOU 2017:18), fastställdes det övergripande målet med delegationens arbete. Här framkom att betydligt fler individer ska få sitt kunnande validerat och att validering skall vara tillgängligt i hela landet, och att validering som en väg till kvalifikation ska ha lika hög legitimitet som formell utbildning. I arbetet att ta fram förslag har delegationen samarbetat brett med aktörer som berörs både på nationell och regional nivå. Exempelvis har Region Skåne ingått i en referensgrupp tillsammans med en del andra regioner och myndigheter.

Validering handlar om att synliggöra, bedöma och ge erkännande och värde åt kunnande som människor har skaffat sig i sammanhang utanför formell utbildning. Validering ger värde och nytta i bredaste bemärkelse. Det är viktigt att människor under hela sitt yrkesliv kan bygga på och bygga om sin kompetens. Det är i detta sammanhang som valideringen spelar en betydelsefull roll, den har en viktig roll i människors livslånga lärande. En viktig samhällsaspekt är valideringens betydelse för kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden. Arbetskraft med rätt kompetens är av avgörande betydelse för innovation, tillväxt och sysselsättning. I tider då omställning och förnyelse kan vara avgörande faktorer för stärkt konkurrenskraft betyder ett sammanhållet och nationellt system för validering mycket. Detta utgör en grundläggande uppgift i det uppdrag delegationen fick av sin uppdragsgivare, regeringen. Detta förutsätter relevant reglering, organisering och finansiering om detta skall kunna uppnås, inkluderande kunskapsutveckling om validering. Det är med detta som utgångspunkt som Valideringsdelegationen presenterar sina förslag och bedömningar i slutbetänkandet:

- *En generell reglering av validering*
Idag finns det ingen sammanhållen reglering om validering och heller ingen enhällig definition av validering. Valideringsdelegationen föreslår att validering definieras som en strukturerad process för fördjupad kartläggning, bedömning och erkännande av kunnande som en person besitter oberoende av hur det förvärvats. Detta innebär en förändring av den definition som har funnits i skollagen. Genom detta skapas en samsyn och en ökad förståelse vad validering är, och nyttan av validering därmed ökar.

Valideringsdelegationen föreslår att det införs en förordning med generella bestämmelser om validering. Syftet med detta är att uppnå en likvärdighet i valideringen oavsett var den genomförs.

- *Tvärgående nationell funktion och tydligt mandat för regionerna*
För att förbättra förutsättningarna för att etablera långsiktigt hållbara strukturer för validering bedömer valideringsdelegationen att det finns ett stort behov av en samlad strategi för kompetensförsörjning

och livslångt lärande där validering utgör en viktig beståndsdel. Genom detta sätts valideringsfrågan i sitt sammanhang.

Valideringsdelegationen anser, att trots att det finns ett långsiktigt och tydligt ansvar för validering inom det formella utbildningssystemet och i arbetslivet (branschvalidering), att detta behöver kompletteras med en tvärgående nationell funktion, för att säkerställa att arbetet med validering blir mera likvärdig. I och med att det saknas ett övergripande sektorsorgan, myndighet eller organisation, för att främja och koordinera insatser för kompetensförsörjning och livslångt lärande, föreslår delegationen att ansvarigt statsråd tillkallar ett råd med ett övergripande ansvar för validering.

Valideringsdelegationen föreslår att kompetensförsörjning bör vara en grunduppgift i det regionala utvecklingsansvaret och regleras i lag, och därmed få ett tydligt mandat att arbeta med kompetensförsörjning och validering. Delegationen föreslår även att regionerna skall kunna ansöka om medel för att bidra till att utveckla och etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå.

- *En långsiktig finansiering ökar möjligheterna till validering*
Valideringsdelegationen lyfter fram att långsiktig finansiering är en av de grundläggande förutsättningarna för att validering ska komma till stånd och för att strukturer för validering ska kunna utvecklas, och påpekar särskilt att medel för kompetensförsörjning och livslångt lärande borde utökas inom ramen för europeiska socialfonden, ESF, under nästa programperiod.
- *Kunskapen om validering behöver utvecklas*
Slutbetänkandet lyfter fram behovet av kunskapsutveckling inom valideringsområdet om det ska kunna utvecklas och stärkas. Det handlar om att stärka kompetensen hos de som utför, det handlar att höja kvaliteten i genomförandet och i uppföljningsledet. Bättre tillgång till statistik behövs samt forskningen om validering behöver utökas.
- *Stödet till branscherna behöver stärkas*
Branscherna äger och ansvarar för sina egna valideringsmodeller. Detta gäller att utveckla, kvalitetssäkra, finansiera och uppdatera. Statens intresse är i först hand inriktat på individerna. Valideringsdelegationen föreslår att det inrättas ett statsbidrag för att utveckla validering av yrkeskompetens, särskilt fokus skall vara på yrken som representerar en stor andel sysselsatta på arbetsmarknaden eller på yrken där det råder kompetensbrist.
- *Ökad tillgång till validering i kommunal vuxenutbildning*
Individer behöver vägledning och samtidigt kartläggning av tidigare utbildning och yrkeserfarenhet för att kunna göra medvetna val.

Valideringsdelegationen föreslår att det skall vara en skyldighet för hemkommunen att erbjuda en inledande kartläggning inför en utbildning eller prövning. Detta skall skrivas in i skollagen.

Det är en skyldighet att erbjuda elever inom komvux validering för att utbildningen kan utformas efter individens behov och mål med utbildningen. Delegationen föreslår att kommunerna, som huvudmän för vuxenutbildningen, får en skyldighet att erbjuda elever validering, och att det skall gälla samtliga kurser i kursutbudet.

Valideringsdelegationen föreslår att det skall utfärdas intyg eller betyg vid validering inom vuxenutbildningen, detta innebär att de oklarheter som nu råder i samband med dokumentationen förbättras. Rektor skall kunna ge betyget E efter validering utan prövning.

Region Skånes synpunkter

I stora drag är Region Skåne positiv till Valideringsdelegationens förslag och bedömningar, som presenteras i slutbetänkandet (SOU 2019:69), men vill på vissa områden lämna synpunkter och kommentarer, som i en del fall är av kritisk karaktär. Detta redogörs nedan i en ordning som följer slutbetänkandets kapitelordning.

Generell reglering av validering (Kapitel 6, s.161)

Region Skåne är positiv till den definition av validering som presenteras i avsnitt 6.5.1 och håller med att en övergripande definition av begreppet är av stor betydelse i arbetet med att få fram ett sammanhållet system för validering. Region Skåne vill ändå framhålla i detta att det kan bero på hur de olika stegen i processen används och att det kan se olika ut vilka behoven är utifrån individens utgångspunkt. Detta måste tas hänsyn till vid det praktiska genomförandet.

Region Skåne ser positivt på det förslag som handlar om att införa en ny förordning med generella bestämmelser (avsnitt 6.5.3). Region Skåne vill här lyfta fram betydelsen att denna harmoniserar väl med ett stort antal andra förordningar som berör validering. I slutbetänkandet uttrycks en tydlig medvetenhet om detta.

Organisering – samverkan, samordning och styrning (Kapitel 7, s.205)

Hur valideringsarbetet i Sverige skulle kunna organiseras har varit en fråga som kommit upp i flera olika utredningar under en längre tid. Att Valideringsdelegationen nu har valt att sätta valideringsfrågan i detta avseende i ett större sammanhang välkomnas av Region Skåne.

Målsättningen att få till stånd ett sammanhållet nationellt och permanent system för validering har varit Valideringsdelegationens viktiga uppdrag. De förslag och bedömningar som delegationen lyfter i slutbetänkandet i detta avseende är bra och kommer att leda till ett närmande till en lösning åtminstone till en del. I en del andra avseenden anser Region Skåne att delegationens förslag är otillräckliga.

Region Skåne instämmer i Valideringsdelegationens förslag att det bör tas fram en övergripande nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande, se avsnitt 7.5.1. Med en sådan strategi kan valideringsfrågan komma in i ett rätt sammanhang och vara ett av de viktiga verktygen i det viktiga arbetet med kompetensförsörjning och livslångt lärande. Region Skåne instämmer också i det att med en sådan strategi kan undvikas att validering hanteras som en isolerad företeelse, vilket det ofta har gjorts intill nu. Region Skåne anser det är av stor vikt att denna strategi samspelar med den regionala utvecklingsstrategin som regionerna är ålagda att ta fram. Detta bör tillföras i förslaget.

Valideringsdelegationen föreslår att det inrättas ett särskilt råd med tillhörande kanslifunktion som får till uppgift att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på nationell och regional nivå (avsnitt 7.5.2). Region Skåne är tveksamt till att det upprättas ett sådant råd där valideringsfrågan sätts i centrum. Risken är att valideringsfrågan fortsätts hanteras som en isolerad företeelse, och därmed motverka den ambition som kommer till uttryck i avsnitt 7.5.1. Region Skåne skulle föredra, att i stället för att fokus läggs på att få till stånd detta råd, att arbetet inriktades på att få till stånd en samlad nationell kompetensförsörjningspolitik. Genom det skulle skapas förutsättningar för målinriktad och effektivt arbete med dessa frågor på regional nivå. Det handlar om att utgå ifrån behovet av en samlad kompetensförsörjningspolitik och inte utifrån delområden. Region Skåne anser att detta harmoniserar mycket bättre med de förslag som valideringsdelegationen lämnar i slutbetänkandet kring den övergripande nationella strategi för kompetensförsörjning, som presenteras i avsnitt 7.5.1, och förslaget om att kompetensförsörjningsarbete skall vara en grunduppgift i det regionala utvecklingsansvaret, se avsnitt 7.5.3.

I Valideringsdelegationens slutbetänkande, avsnitt 7.5.3, föreslås att en grunduppgift i det regionala utvecklingsansvaret ska vara att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet, där validering ingår som en viktig del. Region Skåne instämmer i detta och anser också det är viktigt att detta regleras i lag och de förordningar som berörs, precis som delegationen lyfter fram i betänkandet.

I avsnitt 7.5.4 föreslås att regioner enskilt eller gemensamt ska ansöka om medel från Tillväxtverket för att bidra till att utveckla och etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå. Region Skåne anser att här finns en stor risk att hanteringen av valideringsfrågan fortsätter att hanteras som en isolerad företeelse i projektform. Region Skåne anser att det fortsatta

arbetet skall drivas som en del av kompetensförsörjningsarbetet. Om detta skall lyckas är det viktigt att arbetet får en långsiktighet där det finns en säkrad finansiering som inte är av projektkaraktär.

Finansiering för genomförande och utveckling (Kapitel 8, s.237)

I slutbetänkandets kapitel om finansiering för genomförande och utveckling lyfter Valideringsdelegationen med all tydlighet, att långsiktig finansiering är en av grundförutsättningarna för att validering skall komma till stånd och att de strukturer som behövs utvecklas. Region Skåne saknar skarpare och tydligare förslag hur denna viktiga fråga skall hanteras. Region Skåne anser att det inte enbart räcker att finansiering stärks upp genom projektmedel från Europeiska socialfonden (ESF). Region Skåne vill uppmana att detta tas i beaktning inför de slutgiltiga förslagen.

Kunskapsutveckling (Kapitel 9, s.257)

Region Skåne delar Valideringsdelegationens förslag och bedömningar kring behovet av kunskapsutveckling inom valideringsområdet om det ska kunna utvecklas och stärkas. Det handlar om att stärka kompetensen hos de som utför, det handlar att höja kvaliteten i genomförandet och i uppföljningsledet. Bättre tillgång till statistik behövs samt forskningen om validering behöver utökas.

Vidareutveckling av validering mot arbetslivets kvalifikationer (Kapitel 10, s.267)

Region Skåne instämmer i Valideringsdelegationens resonemang och förslag kring branschvalidering. Branscherna äger och ansvarar för sina egna valideringsmodeller. Detta gäller att utveckla, kvalitetssäkra, finansiera och uppdatera. Statens intresse är i först hand inriktad på individerna. Region Skåne delar resonemanget kring att tillgången till branschmodeller behöver breddas till att omfatta fler yrken, fler arbetsuppgifter och fler kvalifikationer (avsnitt 10.2.1). Tillgång till kompetent personal är en avgörande förutsättning för fler jobb och växande företag.

Region Skåne delar Valideringsdelegationens förslag att det inrättas ett statsbidrag för att utveckla validering av yrkeskompetens, särskilt fokus skall vara på yrken som representerar en stor andel sysselsatta på arbetsmarknaden eller på yrken där det råder kompetensbrist.

Validering inom kommunernas vuxenutbildning (Kapitel 11, s.295)

Region Skåne delar delegationens förslag kring validering inom kommunernas vuxenutbildning.

Individer behöver vägledning och samtidigt kartläggning av tidigare utbildning och yrkeserfarenhet för att kunna göra medvetna val. Valideringsdelegationen föreslår att det skall vara en skyldighet för hemkommunen att erbjuda en inledande kartläggning inför en utbildning eller prövning. Detta skall skrivas in i skollagen (avsnitt 11.3.1).

Det är en skyldighet att erbjuda elever inom komvux validering för att utbildningen kan utformas efter individens behov och mål med utbildningen. Delegationen föreslår att kommunerna, som huvudmän för vuxenutbildningen, får en skyldighet att erbjuda elever validering, och att det skall gälla samtliga kurser i kursutbudet (avsnitt 11.3.2)

Valideringsdelegationen föreslår att det skall utfärdas intyg eller betyg vid validering inom vuxenutbildningen, detta innebär att de oklarheter som nu råder i samband med dokumentationen förbättras. Rektor skall kunna ge betyget E efter validering utan prövning (avsnitt 11.3.4)

Anna Jähne
Ordförande

Ulrika Geeraedts
Utvecklingsdirektör